

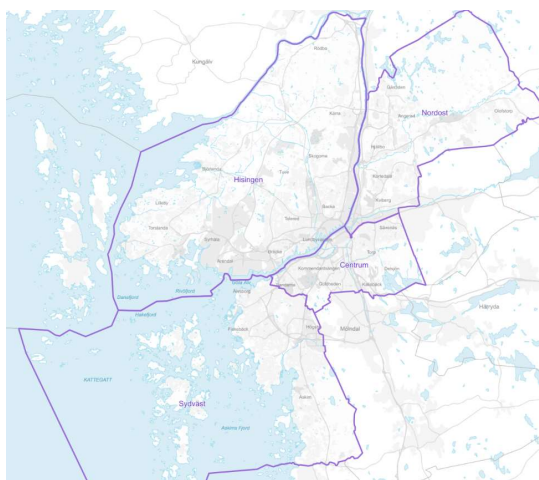
Språkutvecklande arbetssätt utifrån ett flerspråkighetsperspektiv

Förskolans roll för språkutveckling, Örebro 211115

Lina Öinert, leg logoped
Förskoleförvaltningen Göteborg, avdelning verksamhetsstöd

1

Förskoleförvaltningen Göteborgs Stad



- Förskolorna är fördelade över fyra områden (Centrum, Hisingen, Nordost, Sydvest)
- Totalt ca 380 förskolor + öppna förskolor samt pedagogisk omsorg (dagbarnvårdare).

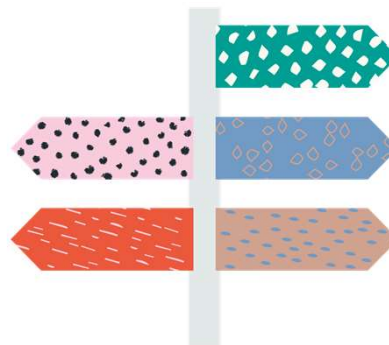
- Barnhälsan, stödfunktion organiserad i fyra stödteam, bemannade med specialpedagoger (ca 65), psykologer (9) och logopeder (5).
- Främjande och förebyggande uppdrag. Framförallt på grupp- och organisationsnivå.

2

Föreläsningens innehåll



- Flerspråkighet – hur funkar det?
- Flera språk i barngruppen
- Flera språk i pedagoggruppen
- Kartläggning och medvetet språkarbete
- Exempel



Barnens lärande och utveckling i centrum

3

Tänk om jag gör fel?!

Varför är hon så tyst?

Ska man bara prata svenska i förskolan?

Jag har hört att flerspråkiga barn är sena i språkutvecklingen

Barn blir förvirrade av flera språk!

Jag har hört att man inte ska blanda språk. Stämmer det?

Läroplanen säger att vi ska jobba med SVENSKAN

I läroplanen står att vi ska jobba med modersmålet. Men hur? Jag kan ju inte arabiska!

Barnens lärande och utveckling i centrum

4

Vad menar vi med flerspråkighet?



Tvåspråkig/flerspråkig

”Att exponeras för och använda mer än ett språk”

(Grosjean 2008).

Barnens lärande och utveckling i centrum

5

Flerspråkighet är inte detsamma som



Socioekonomisk
påverkan

Bristande kunskaper i svenska?



Flera kulturer i omgivningen

Men det kan överlappa

Barnens lärande och utveckling i centrum

6

Ett exempel



- Sasha är sex år gammal.
- Han är född i Sverige.
- Hans mamma har två modersmål: lettiska och ryska.
- Hans pappa har ett modersmål: lettiska.
- Sasha har tre förstaspråk: lettiska, ryska och svenska.
- Hemma pratar pappa lettiska. Mamma pratar lettiska med pappa men mest ryska med Sasha. Sasha brukar svara på svenska. Han kan läsa några ord på svenska, men han kan inte läsa någon ryska för de har andra bokstäver.



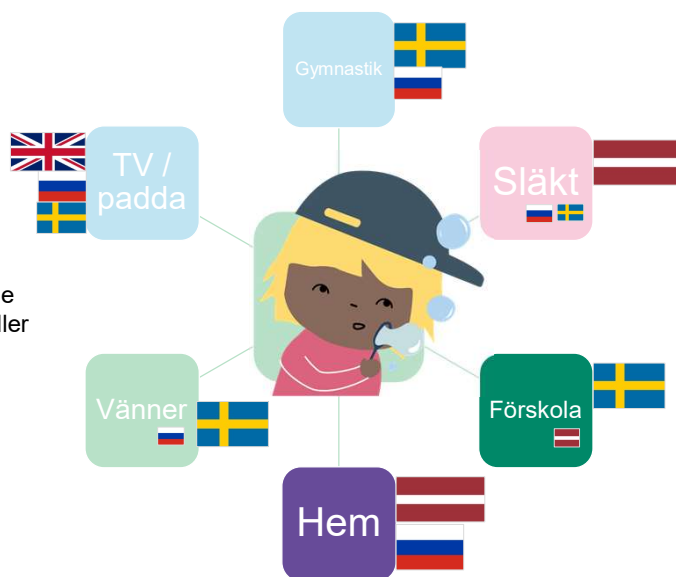
Barnens lärande och utveckling i centrum

7

Domän



Domän är ett sammanhang eller ställe där barnet möter och/eller använder ett språk.



Barnens lärande och utveckling i centrum

8

Språk = verktyg för uttryck, förståelse, lärande och samspel



- Social närhet och relationer
- Identitetsskapande
- Ge information
- Söka information
- Ta del av andras tankevärldar
- Lärande



Barnens lärande och utveckling i centrum

9

Exponering



Människor lär sig språk genom att **höra** det användas och **använda** det, i ett **socialt** meningsfullt sammanhang.



Barns språklärande är en aktiv process (Halliday, 1973, 1975, 1978)

Barnens lärande och utveckling i centrum

10

Flerspråkiga barn, oberoende av antal språk



- säger sina första ord i 1 års ålder (Genesee, Paradise & Crago 2004, Kohnert 2007 mfl)
- utvecklar sitt ordförråd och kombinerar ord till satser i samma ålder som enspråkiga barn vid jämförbara socioekonomiska villkor (Kohnert 2007)
- *kan* ha en *tyst period* i mötet av ett nytt språk där barnet mest har en icke-verbal kommunikation med omgivningen (Drury 2013)
- skiljer på sina olika språk tidigt – det sker ingen förvirring.
- ordförråden blir olika då barnet vistas i olika sammanhang (Paradis 2010)

OBS! Kodväxling är ett tecken på språklig kompetens



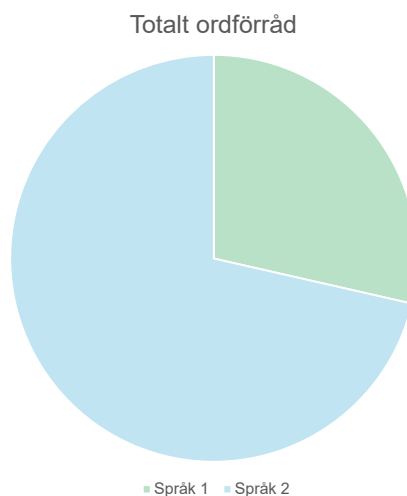
Barnens lärande och utveckling i centrum

11

Fördelat ordförråd



- **Hemspråket:** Framförallt hemmaord, så som "tandborste, diskmaskin, läggdags" m.m.
- **Majoritetsspråket:** Starkare på andra områden så som skolord, samhällsord m.m. "läxa, addition, avslutning, månadskort, ateljé, samling"



Barnens lärande och utveckling i centrum

12

Därför kan man tänka såhär...



- Efter 1-2 års exponering har barnet ett fullgott vardagsspråk
- Kognitivt krävande skolspråk (samma nivå som enspråkiga) 5-7 år
- Detta innebär att en person som kommer till Sverige som 5-åring kan göra sig förstådd på skolgården i 1:a klass men inte delta på samma villkor i undervisningen förrän i 4:e klass.
- Förskolebarn som vistats i samhällsspråket kontinuerligt bör vara i kapp med jämnåriga efter två år



Barnens lärande och utveckling i centrum

13

Vad påverkar FAKTISKT?



- Flerspråkigheten i sig är inte ett problem – den bristande exponeringen i utbildningsspråket ställer till det (Neuman et al 2018, Gruber 2007)
- Kunskaper om flerspråkighet och språkinlärning generellt (Sawyer, Manz & Martin 2017)
- Individer som har möjlighet att använda alla sina språk lär sig lättare både vad gäller andra språk och ämneskunskaper (Hill, 1995; Hyltenstam, Axelsson & Lindberg, 2012; Li Wei, 2000)
- Gruppstorlek (Skans 2011)
- Socioekonomi (mer om det strax)

Barnens lärande och utveckling i centrum

14

Iman



- Iman, fyra år
- Gått på förskola ett år
- Föräldrar valt engelska pga vill förbereda Iman för framtiden
- Föräldrarnas förstaspråk är arabiska
- Imans bröder pratar engelska med varandra och med Iman



Barnens lärande och utveckling i centrum

15

Språkliga domäner



Språk som används hemma: Arabiska och engelska

Föräldrarnas bästa språk: Arabiska

Språk som pratas på förskolan: Svenska

Hur ska vi tänka?



Barnens lärande och utveckling i centrum

16

Iman och språket



På förskolan

Svenska

Modersmålet

Hemma

Det språk föräldrarna upplever att de kan bäst

Kan det finnas anledning att använda andra språk?

Fokus på
uppdraget och
läroplanen!

"Barn med annat modersmål än svenska ska ges möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål."



Barnens lärande och utveckling i centrum

17

Socioekonomisk påverkan på språkutvecklingen



- Barn i områden med låg socioekonomisk status uppvisar lägre språklig förmåga (på gruppnivå!) oavsett antal språk (Tonér S 2021)
- Barn som växer upp i områden med låg socioekonomisk status har högre sannolikhet att erhålla sämre undervisning och lägre skolresultat (Massey 2007) "Double dose of disadvantage" (Neuman et al 2018)
- I förskolegrupper med många barn från socioekonomiskt utsatta hem tenderer lärarna att fokusera mer på ämneskunskap. I förskolegrupper med många barn från socioekonomiskt starka hem läggs fokus på barnens individuella behov och intressen samt sociala färdigheter (Lee & Ginsburg 2007). Vad gör det för språket och samspelet?
- Tidig språk-, läs- och skrivförmåga påverkas av samverkan mellan olika miljöer och kontexter. (Neuman, Kaefer & Pinkham 2018)

Barnens lärande och utveckling i centrum

18

Förutsättningar för språkinlärning



- Här har vi Sasha igen.
- Sasha har tre språk (än så länge). Men två kulturer.
- Han har goda förutsättningar för att lära sig två av sina språk, och ganska goda för det tredje.



Barnens lärande och utveckling i centrum

19

Förutsättningar för språkinlärning



- Det här är Pelle, fem år.
- Pelle är enspråkig.
- Han har inte så bra förutsättningar för att lära sig språk.



Barnens lärande och utveckling i centrum

20

Förutsättningar för språkinlärning



Sasha

- Högutbildade föräldrar.
- Konsekvent uppfostran.
- Trygg hemmiljö.
- God språkexponering.



Pelle

- Lågutbildade föräldrar.
- Inkonsekvent uppfostran.
- Otrygg boendesituation.
- Varierande språkexponering.
- Trångbodd.
- Låg socioekonomisk status.



Barnens lärande och utveckling i centrum

21

Förskolans roll för flerspråkiga barn



- Barn med andra modersmål än majoritetsspråket gynnas särskilt av att gå i förskolan (Barnett, Yaro, Thomas, Jung & Blanco 2007)
- Barn gynnas av att modersmål och majoritetsspråk integreras i förskolan (Durán, Roseth & Hoffman 2010; Winsler, Diaz, Espinosa & Rodriguez 1999)
- För att barnen ska utveckla majoritetsspråket optimalt behöver 30-50% av barnen i gruppen ha det som sitt förstaspråk (Collier & Thomas 2004)

Spelar det någon roll vad vi gör? JA!

Barnens lärande och utveckling i centrum

22

Vad driver språkutvecklingen?

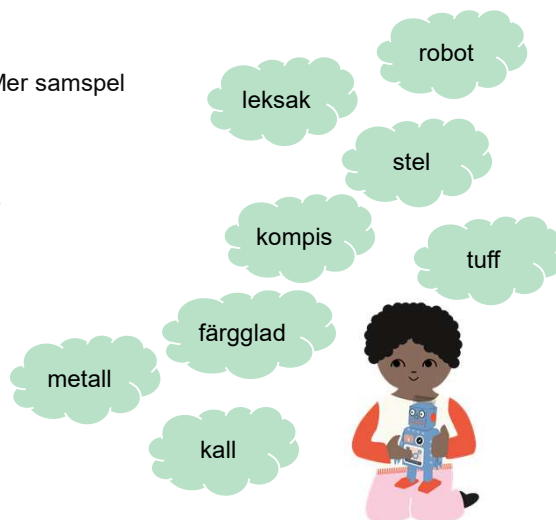


Samspel / pragmatisk förmåga → Lyckat samspel → Mer samspel
→ Fler tillfällen att öva språkande

Ordförråd → Ökad förståelse och möjlighet till uttryck →
Tydligare ramverk för kommunikationen → Större
möjlighet till lärande



Barnens lärande och utveckling i centrum



23

Medvetet och strukturerat arbete



- Kartläggning av barnens språk
- Kartläggning av pedagogernas språk
- Medvetet arbete med svenska
- Medvetet arbete med barnens modersmål

"Barn med annat modersmål än svenska ska ges möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål."



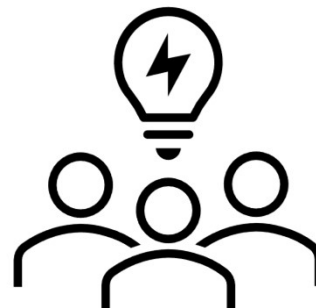
Barnens lärande och utveckling i centrum

24

Kartläggning av barnets språk



- Vilka språk har barnet omkring sig? (domäner)
- Vem talar vad?
- Exponeringstid?
- Hur har barnets språkliga utveckling sett ut hittills?
- Viktiga personer i barnets omgivning, vilka språk talar de?



Barnens lärande och utveckling i centrum

25

Exempel på kartläggning av språkdomäner

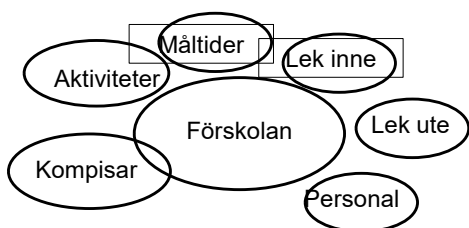


Datum:

Barnets namn:

Personal:

Förstaspråk:



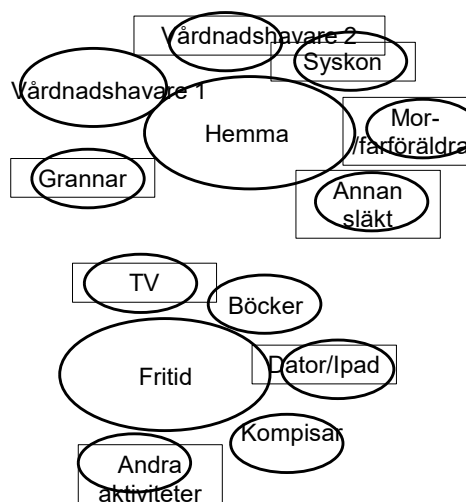
Gul = svenska

Röd = förstaspråk 1

Blå = förstaspråk 2

Grön = förstaspråk 3

Barnens lärande och utveckling i centrum



26

Kartläggning av förskolans språk



- Finns det pedagoger som pratar samma språk som något/några av barnen? Var? På avdelningen/grannavdelningen/grannförskolan?
- Hur kan vi använda oss av det? Tillfällen för grupper på olika språk? Byta pedagoger mellan avdelningar en stund i veckan? Annat?
- Hur kan vi ta hjälp av varandra? Hur kan vi skapa en tillåtande atmosfär?
- Finns det böcker på olika språk?
- Finns samma bok på flera språk?
- Finns det böcker utan text som man kan berätta fritt från?



Barnens lärande och utveckling i centrum

27

DAGENS NYHETER.

Nyheter Ekonomi Kultur Sthlm Gbg Skåne Sport



STHLM

Bristande svenska hos personal problem i förskolan

UPPDATERAD 2021-09-23 PUBLICERAD 2021-09-22

Göteborgs-Posten

Nyheter Ekonomi Sport Kultur Ledare Debatt



Angeredsammornas oro: Förskolepersonal som inte kan svenska

Göteborg • Rafif Salehs son lärde sig persiska och kurdiska i förskolan – men inte svenska.

Barnens lärande och utveckling i centrum

28

Flera språk bland personalen - utmaningar och fördelar



UTMANINGAR

- bristande ordförråd på svenska
- känsla av osäkerhet
- grammatik kan kännas svårt

Kan t ex leda till...

- tyst personal, tysta barngrupper, otillräcklig exponering för språk och kommunikation generellt.
- att inte våga utmana sig själv och att använda sig av det man kan
- att man undviker språkligt utmanande situationer

Barnens lärande och utveckling i centrum

29

Hur kan vi jobba med utmaningarna?



- Kommunikation viktigast – skapa meningsfull interaktion
- Fokus på samspel och ordförråd!

Vilka ord kan du på ditt modersmål som du inte kan på svenska? Skriv listor på ord du vill använda och hjälp varandra att översätta och att använda orden i vardagen.



Vi behöver utmana oss själva för att kunna stötta barnens språkutveckling!

Barnens lärande och utveckling i centrum

30


Göteborgs Stad

DAGENS NYHETER. Nyheter Ekonomi Kultur Sthlm Gbg Sport Klimatet



Flerspråkig personal ger förskolebarn bättre förutsättningar att utveckla sin svenska, enligt en ny rapport. Foto: Pontus Lundahl/TT

Flerspråkig personal på förskolan ger barnen bättre möjlighet att utvecklas i såväl svenska som andra modersmål.

Det visar en ny forskningsrapport från förskoleförvaltningen i Göteborg, som är tänkt som underlag för framtida språkinsatser i staden.

Barnens lärande och utveckling i centrum

31


Göteborgs Stad

Hur kan vi nyttja fördelarna?

- Inventera språken på avdelningen! Vilka språk finns både bland barnen och bland pedagogerna?
- Använd er av detta strukturerat. Förstärk förståelsen för barnen genom att blanda språken!

Blanda? Ja, förstärk vissa ord genom att använda både svenskan och det aktuella modersmålet för barnen.

Förstärk också med gester, pekningar och AKK



Barnens lärande och utveckling i centrum

32

Konkreta tips!

Barnens lärande och utveckling i centrum



33

Ge utrymme för flerspråkigheten



- Lyft flerspråkigheten (t ex språkträd i tamburen)
- Samverka med vårdnadshavare! Tillvarata deras tankar idéer och bidrag. Ta hjälp av vårdnadshavare för att fånga in viktiga ämnen och teman hemma som ni kan prata om på förskolan. Vilka ord används på svenska? På förstaspråket/n?
- Ta med flerspråkigheten på promenad. Vad heter saker ni möter på olika språk? Hur säger man "mjuk" på arabiska? Vad heter rolig på "persiska"?
- Skapa hallbibliotek – jobba med samma böcker på förskolan och hemma
- Låna böcker på biblioteket på flera språk
- Läs enkla böcker ihop och prata om orden
- Fundera tillsammans: Hur får vi in olika språk i det aktuella temaarbetet?



Barnens lärande och utveckling i centrum

34

Skapa lyckade kommunikationstillfällen



- Tänk över hela dagen, ej specificerat till enstaka stunder.
- Utgå från barnens intressen – Häng på
- Använd responsiv kommunikationsstil
- Du som pedagog är avgörande för barnens språkutveckling!



Barnens lärande och utveckling i centrum

Responsiv kommunikationsstil – min roll som kommunikationspartner

- Aktivt lyssnande
- Berätta istället för att fråga
- Vara på barnens nivå
- Fånga upp kommunikativa signaler
- Svara på signalerna!
- Skapa verklig turtagning
- Strategierna "uggla" och "räva"

35

Aktivt ordförrådsarbete



- Tänk över hela dagen, ej specificerat till enstaka stunder.
- Explicit och implicit inlärning, t ex utifrån tema. Planerad undervisning → Lek.
- Tänk i teman och kategorier – semantiska fält

Aktivt arbete med ord utifrån taxonomi tycks ge djupare inlärning än aktivt arbete som är tematiskt ordnat (Hadley et al, 2018).

Dock ger tematiskt arbete också goda resultat (Pollard-Durodola et al, 2011)

Taxonomi: Djur → Hund → Pudel

Tema: Skog – grön – träd – fågel – bäck – porla – susa – hoppa – fin

Skapa ordlistor för att få in fler ord än de vardagsord du använder automatiskt.

Barnens lärande och utveckling i centrum

36

Aktivt ordförrådsarbete

- Tänk över hela dagen, ej specificerat till enstaka stunder.
- Explicit och implicit inläring, t ex utifrån tema. Planerad undervisning → Lek.
- Tänk i teman och kategorier – semantiska

Aktivt arbete med ord utifrån taxonomi tycks djupare inläring än aktivt arbete som är tematiskt ordnat (Hadley et al, 2018).

Dock ger tematiskt arbete också goda resultat (Pollard-Durodola et al, 2011)

Barnens lärande och utveckling i centrum

Vår ordlista när vi går till skogen

SUBSTANTIV (sakord)

Det här kanske vi får se?

Träd

- gran och grankottar, granbarr, granskott
- tall och tallkottar, tallbarr, kåda, bark
- björk, knoppar, hängen, gröna blad, höstlöv
- och alla andra träd som växer i era trakter

Svamp

- snösvamp, rör, sporer, hatt och fot
- kantarell, skivor, hatt, fot
- röd flugsvamp (giftig men vacker), hatt och fot
- alla andra svampar ni hittar

Bär och ris

- lingon och lingonris
- blåbär och blåbärris
- odon och odonris
- andra bär/ris som ni hittar

Blommor

- elgros, stjärk, blomställning, knoppar, frönjöl, frön och rot
- snöblommor, stjärk, blomma, knoppar, frönjöl och rot
- mjölkört, stjärk, blomma, knoppar, frönjöl och rot
- andra blommor ni hittar

Andra substantiv ni väljer

-
-
-

ADJEKTIV (egenskapsord)

Så här kanske det är?

Färger

- gul
 - brandgul
 - blekgul
 - guldgul
- röd
 - klarröd
 - vinröd
 - ljusröd
- grön
 - mossgrön
 - lindblomsgrön
 - blågrön
- alla andra färger ni ser

Formor och storlekar

- rund, toppig, ovlång, smal, knubbig
- alla former ni ser

Hur det känns att ta i ...

- mjuk eller sträv
- torr eller klabbig
- hård eller mjuk
- andra strukturer

Lukt och smak

- mild
- skarp
- god
- illasmakande
- söt
- sur
- syrlig
- andra smaker ni stöter på (men smaka inte på flugsvampen, bara)

VERB (aktivitetsord)

Det här kan ni göra!

- gå
 - vandra
 - lufsa
 - promenera
- titta
 - förestora (ta med förestöringsglas)
- lukta
 - sniffa
 - nusa
 - dofter och odörer
- smaka
 - slicka
 - tugga
 - suga
 - svalja
- plocka
 - bryta
 - samla
 - spara
- undersöka
 - dela
 - skära
 - mäta
 - väga
 - krossa
 - slå upp (i flora eller svampbok)
- allt annat spännande ni hittar på ...

Tänk på att olika årstider och olika skogar avger vad ni tar med. Kom ihåg att ta med en bra flora eller en svampbok med fina bilder!

Fyll på listan i skogen!



– bäck – porla

län de
skt.

37

Aktivt ordförrådsarbete - bokläsning



- Bokläsning ger möjlighet att utveckla ordförrådet bortom vardagsorden.
- Fungerar skolförberedande och fördjupande.
- Att skapa tid för läsning skapar tid för språkutveckling.

Inför: Säg vad boken heter. Prata om vad ni tror att boken kommer handla om utifrån framsidan.

Under: Uppmuntra och bekräfta sådant som är bra. T ex "Jag gillar att vi sitter här tillsammans", "Vad bra du vände bladet". Fånga uppmärksamheten med påståenden, frågor och gester utifrån det lästa "Titta, där är en gorilla".

Efter: Ställ en eller flera frågor om det ni last eller kommentera något från innehållet som kan kopplas till det vardagliga / kända.

@logopedjulia - Julia Andersson, leg logoped

Barnens lärande och utveckling i centrum



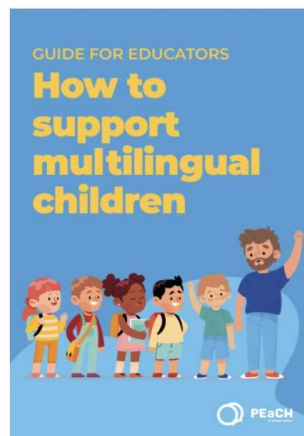
38

PEaCH



- EU-projekt med grundsyfte att stärka flerspråkigheten bland europeiska språk
- Tillämpbart för alla språk
- Manual för föräldrar samt manual för utbildare med fokuskapitel riktade till förskolan
- Hemsida med material och tips
- Två fokus: Språk och interkulturalitet

www.bilingualfamily.eu



Barnens lärande och utveckling i centrum

39

Ett exempel - Språkarbete i Biskopsgården



Bakgrund

- Stor andel flerspråkiga barn
- Stor andel flerspråkig personal
- Varierande svenskakunskaper i personal- och barngrupp
- Socioekonomisk påverkan
- Hög andel barn som faller ut på 2 ½ års-kontroll på BVC
- Bristande ordförråd vid skolstart

Förutsättningar

- Önskemål om långsiktighet
- Ca 10 förskolor i området
- Gemensam uppstartsföreläsning om flerspråkighet
- Litteraturfördjupning ledd av förskollärare
- Metodhandledning till förskollärare från psykolog och logoped
- Uppföljning och målsättningsarbete med stöd av specialpedagog i arbetslag

Barnens lärande och utveckling i centrum

40

Innehåll



- Metodhandledning till förskollärare
 - Feedback och förändringsarbete
 - Språkfrämjande strategier – konkret!
Fokus på samspel och ordförråd
- Filmning
- Målsättning utifrån SMART-mål
- Läsning, reflektion i arbetslag
- Aktivt arbete med feedback i arbetslagen
- Uppföljning och stöttning

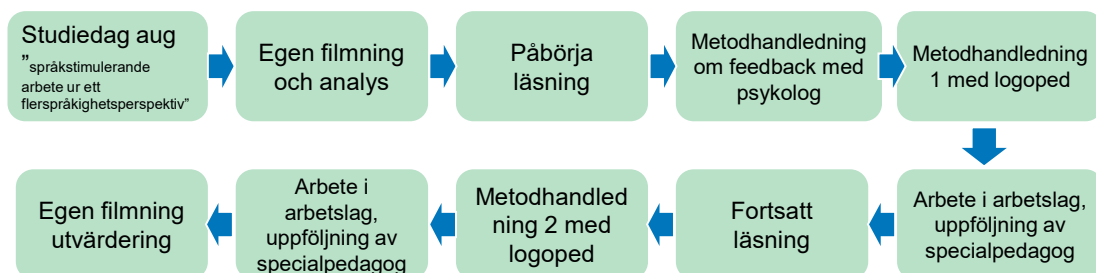
Språkfrämjande strategier:

- Aktivt lyssnande (du visar förväntan och väntar in istället för att prata själv)
- Du kommenterar och sätter ord på det barnen gör (t ex "du välter den, oj!", "nu snurrar du" osv)
- Du berättar och kommenterar saker i leken ("jag kör bil nu", "jag ser katten" osv)
- Du befinner dig fysiskt på barnens nivå (dvs sitter på golvet om barnen sitter där, sitter vid bordet om barnen sitter där osv)
- Du inför / introducerar nya ord i aktiviteten
- Du förklarar ord om det behövs

Barnens lärande och utveckling i centrum

41

Tidslinje

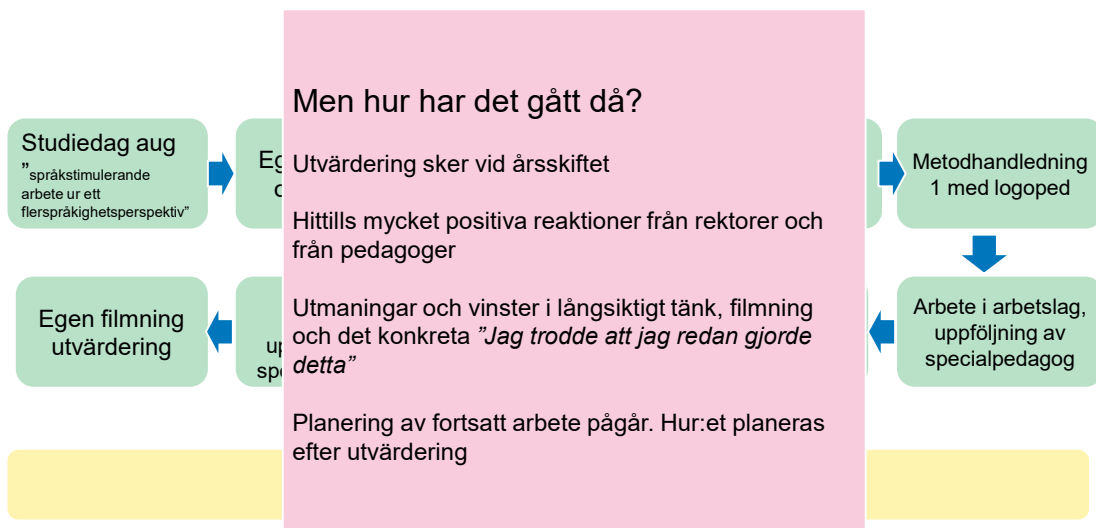


EGET ARBETE

Barnens lärande och utveckling i centrum

42

Tidslinje



Barnens lärande och utveckling i centrum

43

Lärdomar hittills



Tydligt fokus Förändringskunskap, feedback, konkret arbete med samspel och ordförråd

Det konkreta ger resultat Filmning, att sätta ljuset på sig själv som kommunikationspartner, fokus på det egna beteendet och ej på vad barnen gör

Stöd i kunskap, arbete med målsättningsarbete och att hålla fokus kvar i det lilla

Beteendeförändringar tar tid!

Barnens lärande och utveckling i centrum

44

"Just remember, when someone has an accent, it means that he knows one more language than you"

Sidney Sheldon

Barnens lärande och utveckling i centrum

45

Referenser

- Barnett, W. S., Yarosz, D. J., Thomas, J., Jung, K., & Blanco, D. (2007). Two-way and monolingual English immersion in preschool education: An experimental comparison. *Early Childhood Research Quarterly*, 22(3), 277–293.
- Collier, V.P., & Thomas, W.P. (2004). The astounding effectiveness of dual language education for all. *NABE Journal of Research and Practice*, 2 (1), 1–20. Durán, L. K., Roseth, C. J., & Hoffman, P. (2010). An experimental study comparing English-only and transitional bilingual education on Spanish-speaking preschoolers' early literacy development. *Early Childhood Research Quarterly*, 25(2), 207–217.
- Genesee, F., Paradis, J., & Crago, M. B. (2004). *Dual language development & disorders: A handbook on bilingualism & second language learning*. Paul H Brookes Publishing.
- Gruber, S. (2007). *Skolan gör skillnad: Etnicitet och institutionell praktik*. Linköping: Linköpings Universitet.
- Hadley, E. B., Dickinson, D. K., Hirsh-Pasek, K., & Golinkoff, R. M. (2018). Building semantic networks: The impact of a vocabulary intervention on preschoolers' depth of word knowledge. *Reading Research Quarterly*, 54(1), 41–61. Chicago.
- Halliday, M.A.K. (1973). *Explorations in the Functions of Language*. London: Edward Arnold.
- Halliday, M.A.K. (1975). *Learning How to Mean: Explorations in the Development of Language*. London: Edward Arnold. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-4437012.50025-1>
- Halliday, M.A.K. (1978). *Language as Social Semiotic: the social interpretation of language and meaning*. London: Edward Arnold
- Hytenstam, K., Axelsson, M. & Lindberg, I. (red.) (2012). *Flerspråkighet – en forskningsöversikt*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Kohnert K (2007) *Bilingual children and adults with language disorders*. Plural Publishing.
- Li Wei (red.) (2000). *The Bilingualism Reader*. London: Routledge.
- Neuman, S. B., Kaefer, T., & Pinkham, A. M. (2018). *A double dose of disadvantage: Language experiences for low-income children in home and school*. *Journal of educational psychology*, 110(1), 102.
- Paradis J (2010) Bilingual Children's Acquisition of English Verb Morphology: Effects of Language Exposure, Structure Complexity, and Task Type. *Language Learning*, A journal of research in language studies. Volume 60, Issue 3.
- Pollard-Durodola S, Gonzalez JE, Simmons DC, Taylor AB, Davis MJ, Kim M, Simmons L (2011) Developing Low-Income Preschoolers' Social Studies and Science Vocabulary Knowledge Through Content-Focused Shared Book Reading. *Texas A&M University, College Station, Texas, USA*
- Riddersporre B (2021) Språkets makt: Språkutveckling i praktiken. *Förskoleforum* <https://forskoleforum.se/artiklar/sprakets-makt-sprakutveckling-i-praktiken>
- Sawyer, B. E., Manz, P. H. & Martin K. A. (2017). Supporting preschool dual language learners: parents' and teachers' beliefs about language development and collaboration. *Early Child Development and Care*, 187:3–4, 707–726. DOI: 10.1080/03004430.2016.1163548
- Skans, A. (2011). *En flerspråkig förskolas didaktik i praktiken*. Malmö: Malmö högskola. (Licentiatavhandling)
- Tonér S (2021) *Language and executive functions in Swedish preschoolers*. Doktorsavhandling. Stockholms universitet, Humanistiska fakulteten, Institutionen för lingvistik.
- Winsler, A., Diaz, R. M., Espinosa, L., & Rodriguez, J. L. (1999). When learning a second language does not mean losing the first: Bilingual language development in low-income, Spanish-speaking children attending bilingual preschool. *Child Development*, 70(2), 349–362.

Barnens lärande och utveckling i centrum

46

Tips på läsning



- *Språkutveckling och språkstörning hos barn Flerspråkighet - utveckling och svårigheter* Eva Kristina Salameh & Ulrika Netterbladt (Red).
- *Flera språk i förskolan - teori och praktik* Skolverket
- *Alla barn, alla språk, alla dagar!* Mahroo Khousravi
- *Mångfaldens förskola* Anniqa Sandell Ring
- *Svenska som andraspråk i förskolan* Polly Björk-Willén
- PEaCH project: www.bilingualfamily.eu



Barnens lärande och utveckling i centrum

47

Barnens lärande och utveckling i centrum



Kontakt

Avdelning Verksamhetsstöd
Barnhälsan, stödteam Hisingen
Lina Öinert, leg logoped
lina.oinert@forskola.goteborg.se

48